

spożywano rocznie około 6 kg mięsa (obecnie 70-80 kg). Według danych statystycznych w 1928 roku spożywano 18,1 kg mięsa i podrobów na osobę, w 1936 roku – 20,9 kg, a w 1949 roku – 28,0 kg. Strukturę spożycia poszczególnych ga-

tunków mięsa w Polsce w okresie powojennym przedstawiono w tabeli.

Skrót referatu przedstawionego na konferencji w Lublinie 7 września 2006 r.

Profesor Czesława Lipecka uhonorowana tytułem *doctora honoris causa*

Decyzją Senatu Akademii Rolniczej we Wrocławiu, na wniosek Rady Wydziału Biologii i Hodowli Zwierząt tej Uczelni, profesor dr hab. Czesława Lipecka uzyskała tytuł *doctora honoris causa*. Uroczystość wręczenia odbyła się 21 października 2006 roku we Wrocławiu.

Czesława Lipecka urodziła się w 1936 roku w Kobylance koło Gorlic. Studia na Wydziale Zootechnicznym WSR w Lublinie ukończyła w 1960 roku. Po odbyciu rocznego stażu produkcyjnego w Wojewódzkim Związku Hodowców Owiec w Lublinie, rozpoczęła w 1961 roku pracę w Zakładzie Hodowli Owiec Wyższej Szkoły Rolniczej w Lublinie. W roku 1967 obroniła pracę doktorską pt. „Dziedziczenie czynników antygenowych w krwi owiec”, wykonaną pod kierunkiem prof. dr hab. Adama Domańskiego. Odbyła dwa staże naukowe: w Zakładzie Immunologii Instytutu Weterynarii PAN w Puławach oraz w Instytucie Genetyki i Hodowli Zwierząt PAN w Jastrzębcu. W roku 1975, na podstawie dorobku i pracy habilitacyjnej pt. „Genetyczny polimorfizm transferyn u owiec selekcjonowanych według cech użytkowych” oraz zdanego z wyróżnieniem Kolokwium, decyzją Rady Wydziału Zootechnicznego SGGW w Warszawie uzyskała stopień naukowy doktora habilitowanego nauk rolniczych w zakresie hodowli owiec. W 1983 roku, Uchwałą Przewodniczącego Rady Państwa, nadano Czesławie Lipeckiej tytuł profesora nadzwyczajnego nauk rolniczych, a w 1993 r. została powołana na stanowisko profesora zwyczajnego w Akademii Rolniczej w Lublinie i na tym stanowisku pracuje do chwili obecnej. Od 1985 roku pełni funkcję Kierownika Katedry Hodowli Owiec i Kóz.

Głównym kierunkiem zainteresowań naukowych prof. dr hab. Czesławy Lipeckiej w okresie 45-letniej pracy na Uczelni są szeroko rozumiane zagadnienia dotyczące chowu i hodowli zwierząt, ze szczególnym uwzględnieniem owiec i kóz.

Do najważniejszych osiągnięć naukowych Profesor Lipeckiej należy zaliczyć:

- zainicjowanie i realizację badań metodycznych nad grupami krwi oraz dziedziczeniem antygenów krwinkowych owiec;
- określenie polimorfizmu białek w surowicy krwi owiec (transferyn, hemoglobin, albumin i innych) oraz wykorzystanie ich jako markerów do określenia genetycznego zróżnicowania różnych populacji owiec (polskich i bułgarskich) w wyniku prowadzonej pracy hodowlanej, w kontroli pochodzenia, a także poszukiwanie markerów wysokiej produktywności owiec;

– udział w wytworzeniu polskiej owcy nizinnej odmiany uhruskiej, przystosowanej do warunków środkowo-wschodniej Polski;

– opracowanie metod pracy hodowlanej (selekcji, doboru) i określenie warunków środowiskowych dla zwiększenia plenności owiec, przeżywalności jagniąt bez obniżenia ich wartości hodowlanej i użytkowej;

– udział w opracowaniu schematów krzyżowania polskich owiec nizinnych z rasami plennymi i mięsnymi dla regionu wschodniej Polski i współudział w wytworzeniu dwóch uniwersalnych (plenno-mięsnych) linii syntetycznych – BCP i SCP;

– długoletnie obserwacje nad adaptacją fizjologiczną i produkcją ras mięsnych (suffolk, berrichonne du cher) importowanych z Francji na teren wschodniej Polski;

– podjęcie badań dotyczących fizjologicznej i produkcyjnej reakcji organizmu owiec wykazujących obecność wirusa Maedi-Visna;

– utworzenie Dydaktyczno-Badawczej Stacji Doświadczalnej w Bezku i utrzymywanie jej, mimo różnych trudności, do chwili obecnej.

Wymiernym efektem działalności badawczej Pani Profesor jest opublikowanie w czasopiśmie polskich i zagranicznych łącznie ponad 290 publikacji, z których 139 to oryginalne prace naukowe oparte na eksperymentach badawczych, 101 to artykuły przeglądowe i komunikaty naukowe, natomiast pozostałe stanowią artykuły i opracowania wdrożeniowe, popularnonaukowe i inne.

W trakcie swej 45-letniej pracy Profesor Lipecka wykazywała dużą aktywność w działalności dydaktyczno-wychowawczej. Syntetycznie ujmując, Jej główne poczynania w tym zakresie, to: w kierowanej Katedrze 3 pracowników uzyskało tytuł profesora, zrealizowano 3 przewody habilitacyjne oraz 8 przewodów doktorskich; była opiekunem ok. 155 prac magisterskich i kilkudziesięciu prac inżynierskich; realizowała wykłady, ćwiczenia i seminaria oraz opracowała wiele programów nauczania z przedmiotów związanych z chowem i hodowlą zwierząt, szczególnie owiec, dla praktycznie wszystkich wydziałów Akademii Rolniczej (wcześniej WSR), ale również prowadziła wykłady w SGGW i AR w Poznaniu; wykonała ponad 125 ocen prac magisterskich realizowanych na Wydziale oraz 60 prac magisterskich w ramach ogólnopolskiego konkursu organizowanego przez Polskie Towarzystwo Zootechniczne; prowadziła wykłady dla słuchaczy Studium Doktoranckiego; jest współautorem podręcznika pt. „Intensywna produkcja jagniąt”. O pozycji naukowej i uznaniu pracownika w środowisku świadczą wykonywane różnego rodzaju recenzje. W przypadku Profesor Lipeckiej było to: 5 superrecenzji na zlecenie Centralnej Komisji ds. stopni i tytułu naukowego oraz stopni i tytułu w zakresie sztuki, 2 recenzje do tytułu doktora *honoris causa*, 17 – do tytułu profesora, 18 – w przewodach habilitacyjnych, 27 – w przewodach doktorskich oraz ponad 300 recenzji wydawnictw książkowych, prac i komunikatów nauko-

wych, jak również projektów badawczych dla Ministerstwa Nauki i Informatyzacji (wcześniej KBN). Opracowując wymienione recenzje Pani Profesor przyczyniła się do rozwoju naukowego całej rzeszy pracowników.

Działalność organizacyjna prof. dr hab. Czesławy Lipeckiej była i jest zauważana zarówno w macierzystej Uczelni, jak i na terenie kraju. W początkowym okresie pracy zorganizowała pracownię badań grup krwi, a następnie pracownię analiz chemicznych. Od początku współpracowała z Instytutem Genetyki i Hodowli Zwierząt PAN oraz z Instytutem Zootechniki, a także ze wszystkimi Katedrami (Zakładami) Hodowli Owiec i Kóz w kraju, biorąc udział w komisjach oceniających programy badań podstawowych oraz badawczo-rozwojowych.

W 1988 roku, wspólnie z pracownikami Katedry, zorganizowała dwie fermy zarodowe owiec mięsnych w Zakładzie Doświadczalnym Uhrusk i Bezek oraz koźlarnię w Bezku. W roku 1993 była inicjatorką zorganizowania Stacji Dydaktyczno-Badawczej Małych Przeżuwaczy w Bezku, która jest wykorzystywana dla celów dydaktycznych i badawczych. Czynnie współpracowała i współpracuje z Regionalnym Związkiem Hodowców Owiec i Kóz w Lublinie, biorąc udział w wycenie zwierzęcego materiału zarodowego na aukcjach i wystawach.

Od roku 1991 jest przewodniczącą Sekcji Chowu i Hodowli Owiec i Kóz Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego. Była współorganizatorem kilku konferencji ogólnopolskich i międzynarodowych. Od 1992 roku uczestniczy w pracach Kom-

sji Rewizyjnej PTZ, a od roku 1999 jest jej przewodniczącą. Przez kilka lat brała czynny udział w pracach Komitetu Redakcyjnego „Roczników Nauk Rolniczych”, obecnie jest członkiem Rady Programowej „Roczników Naukowych Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego” oraz miesięcznika „Przegląd Hodowlany”.

Aktywność organizacyjna Pani Profesor związana jest również z czynnym udziałem w Lubelskim Towarzystwie Naukowym oraz Polskim Towarzystwie Genetycznym.

W latach 1993-1996 prof. dr hab. Czesława Lipecka była prorektorem ds. kadr i organizacji Akademii Rolniczej w Lublinie. Przez dwie kadencje (lata 1999-2005) reprezentowała nauki rolnicze w Radzie Głównej Szkolnictwa Wyższego. W drugiej kadencji była wiceprzewodniczącą Komisji Uprawnień, a ponadto pracowała nad nowymi standardami nauczania na kierunku zootechnika, weterynaria, technologia żywności i żywienie człowieka, ogrodnictwo, technika rolnicza i leśna.

Profesor Lipecka jest samodzielnym pracownikiem naukowym, którego dokonania badawcze wnoszą znaczący wkład do wiedzy zootechnicznej, jako specjalista jest niekwestionowanym autorytetem. Szeroka wiedza naukowa, twórcze i ciągle inspirujące działania pozwalają wystawić Jej najwyższą notę. Jest utalentowanym organizatorem badań, umiejętnie łącząc te poczynania z działalnością w zakresie dydaktyki i rozwoju młodej kadry naukowej.

Tomasz M. Gruszecki

KRONIKA

Wydział Hodowli i Biologii Zwierząt Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu

Wydział Hodowli i Biologii Zwierząt Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego został utworzony jako Wydział Zootechniczny wraz z ówczesną Wyższą Szkołą Rolniczą w Poznaniu w 1951 roku. Korzenie Wydziału sięgają jednak Wydziału Rolniczo-Leśnego Wszechnicy Piastowskiej, która dała początek Uniwersytetowi Poznańskiemu. Dotychczas funkcję Dziekana Wydziału pełnili: prof. dr Jan Sokołowski (1951-1952), prof. dr hab. Stefan Alexandrowicz (1952-1953), prof. dr Kazimierz Gawęcki (1953-1954), prof. dr hab. Jerzy Szuman (1954-1956), prof. dr Józef Kaj (1956-1960), prof. dr Witold Folejewski (1960-1964), prof. dr hab. Jerzy Zwoliński (1964-1969), prof. dr hab. Ryszard Graczyk (1969-1975), prof. dr hab. Ferdynand Wójtowski (1975-1978), prof. dr hab. Michał Iwaszkiewicz (1978-1981), prof. dr hab. Andrzej Potkański (1981-1987), prof. dr hab. Edmund Kozal (1987-1993), prof. dr hab. Marian Urbaniak (1993-1999), prof. dr hab. Leszek Nogowski (1999-2002).

Od 2002 roku Dziekanem Wydziału Hodowli i Biologii Zwierząt jest prof. dr hab. Zdzisław Wilkaniec, a w obecnej kadencji w skład władz dziekańskich wchodzi: Prodziekan ds. Nauki – prof. dr hab. Krzysztof W. Nowak i Prodziekani

ds. Studiów – dr Grzegorz Cholewiński i dr hab. Małgorzata Szumacher-Strabel.

Obecnie w ramach Wydziału działa trzynaście katedr, są to (w porządku alfabetycznym) następujące jednostki, wraz z kierownikami:

♦ **Katedra Anatomii Zwierząt** – prof. dr hab. Szymon Godyncki, prof. zw.

♦ **Katedra Fizjologii i Biochemii Zwierząt** – prof. dr hab. Paweł Maćkowiak.

♦ **Katedra Genetyki i Podstaw Hodowli Zwierząt** – prof. dr hab. Marek Świtoński, prof. zw.

♦ **Katedra Hodowli Bydła i Produkcji Mleka** – prof. dr hab. Zbigniew Dorynek, prof. zw.

♦ **Katedra Hodowli i Produkcji Trody Chlewnej** – prof. dr hab. Janusz T. Buczyński, prof. zw.

♦ **Katedra Hodowli i Użytkowania Drobiu** – prof. dr hab. Helena Kontecka.

♦ **Katedra Hodowli Owadów Użytkowych** – prof. dr hab. Zdzisław Wilkaniec.

♦ **Katedra Hodowli Owiec, Kóz i Zwierząt Futerkowych** – prof. dr hab. Jacek Wójtowski.

♦ **Katedra Rybactwa Śródlądowego i Akwakultury** – prof. dr hab. Antoni Przybył.

♦ **Katedra Surowców Pochodzenia Zwierzęcego** – prof. dr hab. Andrzej Łyczyński.

♦ **Katedra Weterynarii Rolniczej** – prof. dr hab. Jędrzej M. Jaśkowski.

♦ **Katedra Zoologii** – prof. dr hab. Andrzej Bereszyński.

♦ **Katedra Żywienia Zwierząt i Gospodarki Paszowej** – prof. dr hab. Andrzej Rutkowski.

W ramach Katedry Genetyki i Podstaw Hodowli Zwierząt funkcjonuje Zakład Hodowli Koni wraz z Laboratorium Badań Markerów Genetycznych u Koni, których kierownikiem jest dr Grzegorz Cholewiński. Ponadto na Wydziale działa Wydziałowa Pracownia Komputerowa, a w ramach Katedry Hodowli i Użytkowania Drobiu – Pracownia Agroturystyki.

Rozwój kadry i działalność naukowa

Od początku istnienia Rada Wydziału nadała stopień doktora 256 osobom, a doktora habilitowanego – 89 osobom. W ostatnich dwóch latach, to jest od stycznia 2005 roku do grudnia 2006 roku, tytuły naukowe profesora na Wydziale uzyskało pięć osób (prof. Andrzej Frankiewicz, prof. Ryszard Skrzypek, prof. Jacek Wójtowski, prof. Bożena Szymaś i prof. Helena Kruczyńska), a jedna osoba uzyskała tytuł profesora na Wydziale Biologii Uniwersytetu Warszawskiego (prof. Krzysztof W. Nowak). W tym samym okresie przeprowadzono na Wydziale trzy przewody habilitacyjne (dr hab. Piotr Ślósarz, dr hab. Ryszard Steppa i dr hab. Małgorzata Szumacher-Strabel) oraz osiemnaście przewodów doktorskich, ponadto trzy osoby obroniły prace doktorskie na Wydziale Biologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Na Wydziale Hodowli i Biologii Zwierząt prowadzone są badania obejmujące zagadnienia związane z hodowlą i produkcją zwierząt oraz badania o charakterze biologicznym, podstawowe i aplikacyjne. W pierwszym obszarze badań mieszczą prace związane z poprawą opłacalności produkcji zwierzęcej poprzez zastosowanie nowych technologii oraz prace dotyczące: doskonalenia pogłowia zwierząt hodowlanych i zachowania ich bioróżnorodności; doskonalenia surowców pochodzenia zwierzęcego pod kątem ich walorów technologicznych i zdrowotnych; wprowadzania nowych technologii żywienia zwierząt, przy uwzględnieniu zmian praca paszowego.

Drugi obszar badań związany jest z pracami nad: zchowaniem, hodowlą i restytucją rzadkich i ginących gatunków ssaków, ptaków i owadów; poznaniem makro- i mikroskopowej morfologii narządów zwierząt hodowlanych i użytkowych; poznaniem genomu wybranych gatunków oraz powiązania zmienności genetycznej z cechami produkcyjnymi i chorobami genetycznymi zwierząt; wpływem czynników zawartych w pokarmie na metabolizm i obraz endokryny zwierząt; mechanizmami kontroli neurohormonalnej organizmu.

W latach 2001-2005 na Wydziale Hodowli i Biologii Zwierząt realizowano kilkadziesiąt projektów badawczych, finansowanych przez Ministerstwo Nauki i Informatyzacji/Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, na łączną kwotę 5 377 424 zł, w tym: siedemnaście projektów na kwotę 898 920 zł w 2005 roku. Efektem dużej aktywności pracowników w zdobywaniu funduszy na badania jest stale wysoka liczba publikacji,

w tym publikacji w czasopismach indeksowanych – około 50 rocznie. Tak duża aktywność w zdobywaniu środków i publikowaniu wyników badań, wraz z dynamicznym rozwojem naukowym pracowników Wydziału, zaowocowały wysokimi lokatami w kolejnych ocenach jednostek. W ostatniej ocenie, za lata 2001-2004, Wydział uplasował się na drugiej pozycji w jednostkach z obszaru nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych i był najlepszym z wydziałów.

Działalność dydaktyczna

Wydział Hodowli i Biologii Zwierząt prowadzi studia na dwóch kierunkach, tj. na Zootechnice i Biologii. Studia na kierunku Zootechnika są prowadzone od początku istnienia Wydziału, z tym, że od 1996 roku na dwóch specjalnościach. Specjalność Hodowla zwierząt jest kontynuacją dotychczasowych studiów, przygotowujących specjalistów zootechniki w zakresie produkcji zwierzęcej. Nowo utworzona specjalność Agroturystyka jest natomiast krokiem w kierunku kształcenia kadr dla tej dynamicznie rozwijającej się dziedziny aktywności związanej z rolnictwem. Wprowadzenie tej specjalności, realizowanej w pierwszym okresie we współpracy z Wydziałem Turystyki i Rekreacji Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu, spotkało się z dużym oddźwiękiem w środowisku. Jest to specjalność, na którą zgłasza się corocznie wielu kandydatów. W roku akademickim 1999-2000 po raz pierwszy miała miejsce rekrutacja na kierunek Biologia. W ramach tego kierunku realizowana jest jedna specjalizacja – Biologia stosowana, z dwiema specjalnościami: Biologia stosowana zwierząt i Biologia stosowana roślin. Kierunek ten cieszy się dużym zainteresowaniem maturzystów, ze względu na jego odmienność od biologii uniwersyteckiej, wynikającą głównie z badań naukowych pracowników Wydziału i Uczelni. W trakcie studiów, obok przedmiotów zapisanych w standardach, realizowane są przedmioty związane z praktycznym wykorzystaniem wiedzy biologicznej. Na podkreślenie zasługuje też fakt, że w treściach programowych poszczególnych przedmiotów znajduje się dużo zagadnień związanych z kręgowcami, a szczególnie z ssakami.

Obok kierunków studiów prowadzonych bezpośrednio na Wydziale jego pracownicy uczestniczą w realizacji innych kierunków, niejednokrotnie jako członkowie minimów kadrowych (ochrona środowiska i biotechnologia), lub prowadząc przedmioty zapisane w standardach nauczania tych kierunków (rolnictwo, specjalność dietetyka na kierunku technologia żywności i żywienie człowieka). Na Wydziale prowadzone są również studia podyplomowe w zakresie Konwencji Waszyngtońskiej CITES oraz Agroturystyki.

W latach 1988-2006 na kierunku Zootechnika stacjonarne studia inżynierskie ukończyło 912 osób (w tym 87 na specjalności Agroturystyka), a studia magisterskie 106 osób (w tym 499 na specjalności Agroturystyka). W tym samym okresie niestacjonarne studia zawodowe ukończyły 984 osoby (w tym 387 na specjalności Agroturystyka), a 463 osoby ukończyły niestacjonarne uzupełniające studia magisterskie (w tym 137 osób na specjalności Agroturystyka). Drugim kierunkiem studiów realizowanym na Wydziale jest Biologia. Do chwili obecnej na tym kierunku wypromowano w trzech rocznikach 143 magistrów biologii.

Prof. dr hab. Krzysztof W. Nowak – Prodziekan ds. Nauki